

celosvětového mezinárodního společenství tím vytváří silné předpoklady k bagatelizaci svébytného postavení strukturálních ekonomických nerovností a umožňuje argumentaci, která i při uplatnění principu uznání může být pro strukturálně znevýhodněné aktéry diskriminační, jelikož je vnímá pouze přes kategorii identity. O nehegemonním charakteru identity samotné však A. Honneth není s to čtenáře dokonale přesvědčit, a to ani na základě své intersubjektivní psychologizující teorie seberealizace. Jak již bylo řečeno, není žádný důvod se domnívat, že taková identita nevzniká díky nátlaku veřejných norem většinové společnosti, který si ovšem samotní jedinci neuvědomují. Přestože ani N. Fraser se ve své teorii s kritikou, která musí přijít z pozic dekonstruktivismu, dostatečně nevyrovnává, lze ocenit její statusový, tedy procedurálnější model uznání, který se odklání od skupinového esencialismu. Navíc nelze podceňovat vyvažující funkci, kterou vůči možným nedostatkům uznání a politiky identity vykonává aspekt přerozdělování, který je autonomní, ač v rámci úsilí o komplexní řešení nespravedlnosti zůstává druhou stranou stejné mince. Teorie participační parity, se všemi svými nedostatky, je možnou cestou, jak integrovat současné společnosti i přes štěpící linie odlišných kulturních tradic. Jde o zásadní příspěvek do diskuze o vytváření reprezentativních veřejných sfér na všech úrovních (lokální, národní, regionální, světové), které jsou vnitřně rozrůzněné, a přesto je spojují zásady, které lze charakterizovat příjmy „procedurální“, „inkluzivní“ a „demokratické“. N. Fraser touto teorií znovu prokázala svůj potenciál kriticky, inovativně a tvořivě navázat na problém veřejného diskurzu a publicity, na který ostře poukázal již Jürgen Habermas.

Soustavné úsilí o oživení projektu kritické teorie a jeho aktualizaci, které sledujeme v díle N. Fraser a A. Honnetha, se jejich poslední společnou publikací rozhodně dále přibližuje svému cíli. Přínos práce je neopominutelný

a neměl by zapadnout. Snaha přiblížit politickou normativní teorii politické a společenské praxi a přemostit propast, která se, alespoň z pohledu mnohých, rozevírá nejen mezi politickým myšlením a politickou praxí, ale i mezi jednotlivými společenskými vědami navzájem, ukazuje, kde je v současnosti pravé místo společenskovědních disciplín. Nelze neocenit přesnost, s jakou promyšlení možností překonání rozporů mezi principy přerozdělování a uznání zaměřuje a zároveň definuje nejsložitější a nejvýznamnější společenská a teoretická témata naší současnosti – globalizaci a její kulturní a ekonomické konotace, postsocialismus a s ním spojený ekonomismus, problémy sociálního státu i udržitelné uspořádání společnosti, ve které se mísí, resp. žijí vedle sebe skupiny s různými kulturními a historickými tradicemi, požadavky a nároky. N. Fraser a A. Honneth předkládají čtenáři možné odpovědi na otázky, které vznášejí politologové, sociologové i političtí filozofové.

*Lenka Strnadová, Katedra politologie
a evropských studií, Filozofická fakulta
Univerzity Palackého v Olomouci*

Rinus van Schendelen:

JAK LOBOVAT V EVROPSKÉ UNII ANEŽ MACHIAVELLI V BRUSELU.

Centrum strategických studií, Barrister & Principal, 2004, 350 stran.

Problematika lobbyingu je prozatím v české literatuře pokryta jen velmi okrajově a zaměřuje se spíše na teoretickou rovinu. Z tohoto důvodu je velmi přínosný překlad knihy Rinuse van Schendelena *Jak lobovat v Ev-*

ropské unii aneb Machiavelli v Bruselu (Machiavelli in Brussels. The Art of Lobbying the EU), která v originále vyšla v roce 2003 a v českém překladu v roce 2004. Jedná se o velmi přehlednou publikaci, která shrnuje hlavní témata, která by měl znát každý subjekt fungující na evropské scéně, ať již sám lobuje nebo je cílem aktivit lobbyistů. Kniha se zaměřuje na osm hlavních oblastí: europeanizaci veřejných věcí, rozhodovací procesy v EU, management veřejných záležitostí v kontextu EU, analýzu arény EU, vnitřní organizaci lobbyistických skupin, postupy při práci v terénu, omezení lobbyingu a na vztah lobbyingu a demokracie.

První kapitola řeší obecné otázky rozmanitosti Evropské unie a jejich řešení. Nastíňuje problematiku europeanizace, které je věnována v literatuře o EU stále větší pozornost. V závěru se zabývá novými, nastupujícími metodami lobbyingu v EU v kontrastu s těmi dřívějšími. Druhá kapitola poskytuje náčrt rozhodovacích procedur EU. Jedná se o velmi zběžný náčrt, který má čtenáře seznámit s rámcovými principy a pravomocemi jednotlivých institucí EU, které se podílí na procesu nastolení agendy a přijímání, implementaci a inspekci nové legislativy. Třetí část se zabývá klíčovými proměnnými, obecnými přístupy a specifickými trendy lobbyingu na evropské úrovni, včetně odlišných přístupů jednotlivých zemí, které autor primárně dělí na velké a malé země.

Další části knihy jsou zaměřeny na praktické rady a příklady správného lobování na evropské úrovni. Čtvrtá kapitola odpovídá na otázku, jak lépe lobovat pomocí arénové analýzy identifikující aktéry, témata, čas, hranice, a správné vyhodnocení pro následné jednání. Autor ale poznamenává, že přes řadu kladů tato metoda k úspěšnému lobbyingu v EU nestačí. Další kapitola se proto věnuje vnitřnímu uspořádání zájmové skupiny a jejímu manažerskému řízení. Jednotkou analýzy jsou formálně etablované skupiny, které se však podílí také na externích sítích, které mohou

mít pevnou nebo *ad hoc* podobu. Autor identifikuje faktory, které jsou nutné pro úspěch zájmové skupiny při práci (vnitřní soudržnost, užitečné znalosti, optimální kombinace zdrojů a dovedností a dobrý celkový dojem), charakter výzev a jejich definice jako základní předpoklad pro strategické plánování, jež může zajistit úspěch při dosažení jejich cílů.

V šesté kapitole se autor obrací na práci zájmové skupiny v terénu. Zaměřuje se především na převis nekonvenčních postupů a na způsoby, jak se s tímto převisem vyrovnat. Mimo volbu postupů odpovídá na otázky kde, u koho, jak a kdy lobovat a na co se zaměřit. V závěru poskytuje profil „ideálního“ odborníka na veřejné záležitosti EU. Předposlední kapitola stanoví meze managementu veřejných záležitostí. Tyto hranice dělí na duševní (emoce, dogmata, mýty) a organizační (vnitřní nejednotnost, nedostatek zdrojů, slabé vedení). Dále vymezuje meze působení na komunikační kanály (síla, kvalita, konfigurace) a meze arénového managementu (pluralita, komplexnost, dynamika). Mimo tato omezení ze strany odesílatele (zájmové skupiny) pojmenovává i omezení na straně příjemce (angažování aktéři, nezainteresované vnější zájmové skupiny, masmédiá) jako nepozornost, přesycenost, neutralizace. I samotné prostředí vytváří omezení. Autor jako příklady uvádí renomé (pověst), oficiální předpisy a vnější skupiny. Neopomíná ani fakt, že i samotné národní vlády čelí řadě omezení.

Závěrečná kapitola řeší problematiku lobbyingu ve vztahu k demokracii, neboť zájmové skupiny jsou často kritizovány za poškozování demokratických principů. Pojmy demokracie autor shrnuje do čtyř kategorií: vstupní strana, rozhodovací proces, výstupní strana a zpětná vazba. Následně řeší dopady managementu veřejných záležitostí na demokracii v EU. V oblasti vstupu dochází k závěru, že všechny zájmové skupiny mají solidní šanci do systému vstoupit. V oblasti rozhodovacího procesu, výstupů a zpětné vazby mají lobby pozitivní i negativní vliv. V případě

druhého ale existuje několik korekčních mechanismů. Autor uvádí, že lobby lze vnímat také jako jeden prvek posilování evropské demokracie.

Jestliže deklarovaným cílem autora bylo přispět k výzkumu veřejného managementu a dát tak větší prostor „aktivnímu, prověřenému a profesionálnímu lobbyingu v EU“ a tím snížit „pravděpodobnost, že úspěchy bude na evropském hřišti sklízet pouze malá skupinka lobbyistů“, lze říci, že tento cíl byl splněn. Kniha má řadu předností. Je velmi logicky strukturována, představuje jasná schémata a pro praktiky uvádí řadu konzistentně používaných příkladů. Jedná se o publikaci určenou především praktikům, kteří již působí nebo mají v úmyslu působit na poli ev-

ropského lobbyingu, podobně jako těm, kdo se s lobbyisty setkávají, spíše než akademické obci. Cíl autora totiž nezahrnoval hlubší teoretickou analýzu sil působících na proces udávání agendy a rozhodovací procesy v EU. Český překlad knihy je velmi zdařilý, včetně odborné terminologie.

Celkově se jedná o přehlednou a přínosnou publikaci, která vyplňuje do značné míry opomíjenou oblast výzkumu EU, především jeho praktickou aplikaci. Je dobrým zdrojem obzvláště pro ty, kdo se chtějí seznámit s praktickými poznatky o postupech a metodách lobbyingu v EU.

*Lucie Tunkrová, Katedra politologie
a evropských studií, Filozofická fakulta
Univerzity Palackého v Olomouci*